

Maritim kulturmiljövård Symposium i Uddevalla lockade många

Den 21-22 oktober 1999 samlades ett 50-tal arkeologer, historiker, konservatorer med flera för att delta i ett symposium anordnat av Bohusläns museum i Uddevalla. Symposiet hade temat "Arkeologisk forskning och kulturmiljövård med maritim inriktning" och arrangörerna hade satt samman ett intressant program.

AV GÖRAN EKBERG

Sören H Andersen inledde symposiet med att tala om den danska förhistorien med tyngdpunkt på stenålder. Trots ett till ytan litet land har Danmark en ca 7000 km lång kustlinje. Längs denna finns ett stort antal boplatser från stenåldern. Då danskarna undersökt många av dessa boplatser har man fått en stor vana av stenåldersundersökningar under vattnet. De fyndkategorier som har hittas visar på den stora betydelse som vattnet haft för våra förfäder från stenåldern.

Tanum i ett större sammanhang

Stig Swedberg från Bohusläns museum talade om bronsålderns bosättningsmönster i Tanum, hällristningsområdet som 1994 utsågs till världsarv. Stig har tillsammans med ett antal kollegor deltagit i ett projekt vars inriktning varit att sätta ristningarna i förhållande till de lokala arkeologiska kontexterna. Projektet

har resulterat i ett antal rapporter som bland annat visar på Tanumområdets unika förhållande mellan det topografiska läget och landhöjningsförloppet. Swedberg berättade också om sina funderingar på hamnlägen i området och vilken roll dessa lägen kan ha haft för ekonomin. Hans funderingar berör också de kontakter som människorna i dessa miljöer haft med andra områden och det sätt på vilket dessa kontakter skett.

Kulturminnesvård blev kulturmiljövård

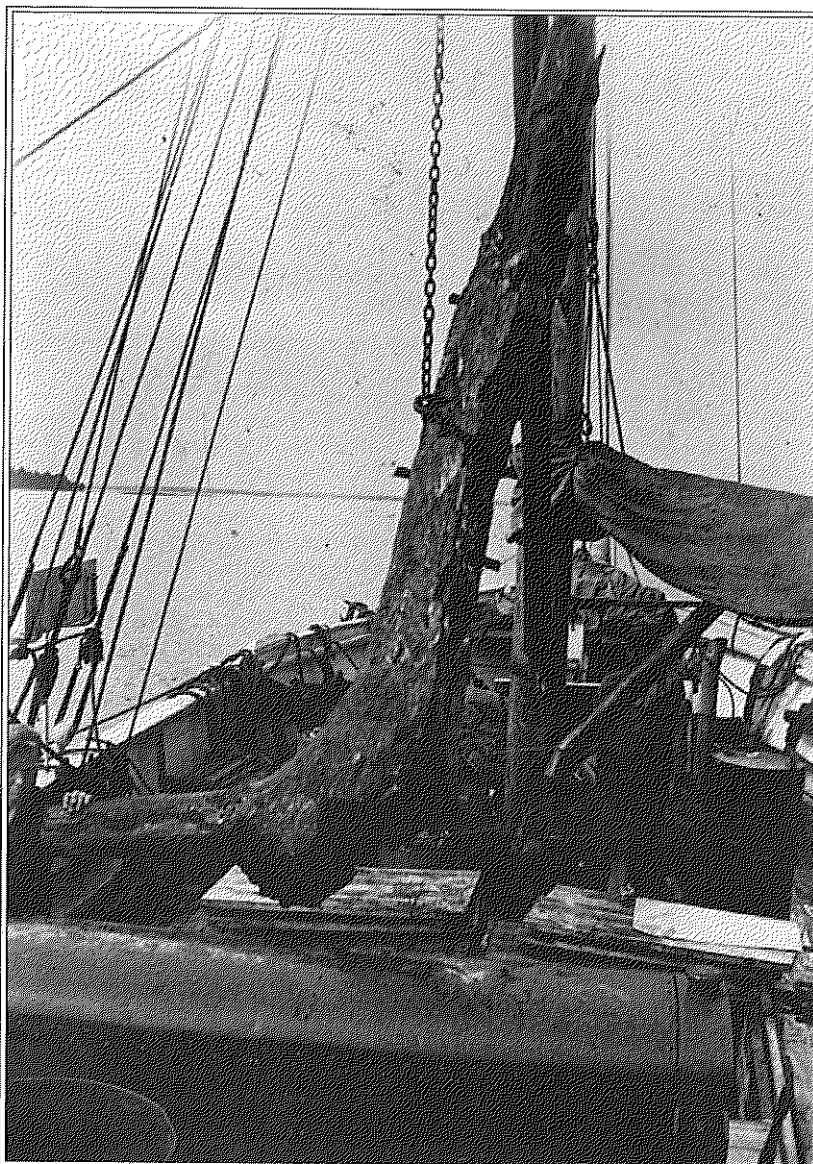
Peter Norman från Riksantikvarieämbetet i Stockholm talade om kulturmiljövård ur ett historiskt perspektiv. Han berättade om bakgrunden till kulturmiljövården och den betydelse som bland annat Sigurd Curman haft för dagens kulturmiljövård. Han talade också om hur kulturmiljövården har utvecklats från Götiska förbundet via hembygdsrörelsen och läns museerna. Tidigare talade man om kulturminnesvård men idag talar man om kulturmiljö-

vård. Utvecklingen har alltså gått från en mycket objektsfixerad inställning till en inställning som är mer inriktad på miljöer/kontexter.

Kriterier för skydd av undervattenslämningar

David Tuddenham från Vitenskapsmuseet i Trondheim talade om norsk insjöarkeologi. Han menade att detta område länge varit eftersatt i Norge men att det nu genom ett samarbetsprojekt mellan NTNU/Vitenskapsmuseet och Sör-Trøndelag Fylkeskommune fått en chans att utvecklas. Inom projektet avser man att göra en analys över potentialen för fornlämningar under vattnet i de norska insjöarna och vattendragen. Tuddenham berättade om vissa specifika undersökningar som man har genomfört inom projektets ramar.

Lars Einarsson från Kalmar Läns Museum talade om sina funderingar kring skyddet av fornlämningar under vattnet. Som utgångspunkt för sina tankar har han resterna av det år 1564 för-



Bärgningsarbeten 1934 vid platsen för Elefantens förlisning. Foto: SSHM.

lista svenska örlogsfartyget *Elefanten*. Länsmuseet gör en utredning av möjligheterna och konsekvenserna av ett eventuellt skydd av vraket. Lasse hade funderat över vilka kriterier som borde ligga till grund för ett utökat skydd av lämningar under vattnet som Kulturminneslagen medger. Vad är angeläget att skydda? Vilket värde har fornlämningarna? Vilken instans skall göra bedömningarna av fornlämningarna? Kalmar Läns Museums utredning över skyddsbehov av resterna efter *Elefanten* kan bli en god riktlinje för vidare diskussioner i ämnet.

Övertäckning som skydd

Jørgen Dencker tog upp möjligheterna med att övertäcka eller återdeponera vrak eller delar av vrak.

Övertäckning kan ju ses som en säkring av fornlämningen. Jørgen berättade om hur danskarna har agerat på detta område. För tillfället har 13 fornlämningar täckts över. Av dessa är åtta lämningar vrak.

Hamnplats på Visingsö

Anders Gutehall från Jönköpings Läns Museum berättade om Parola Malm, en hamnanläggning på Visingsö som användes fram till 1863 då den blev en båtplats för en byabåt. I augusti 1999 utförde länsmuseet en mindre undersökning av hamnplatsen på uppdrag av länsstyrelsen i Jönköpings län. Denna undersökning kan även ses som starten på länsmuseets arbete med lämningar under vattnet. Kunskapen om maritima lämningar på

Visingsö har varit mycket eftersatt och denna undersökning var den första som genomfördes av maritima lämningar på ön. Arkivundersökningar tillsammans med en kortare fältundersökning har visat att platsen där Parola Malm ligger har använts långt tillbaka i tiden. Långe var hamnen en viktig kommunikationslänk med omvärlden.

Undersökningar i Marstrand

Andra dagen avslutades med fyra föredrag som hade undersökningen i Marstrands hamn som gemensam nämnare. Andreas Olsson, antikvarie på Bohusläns museum tillika projektledare för undersökningen i Marstrands hamn, talade om Marstrands betydelse historiskt och regionalt. Thomas Bergstrand från Löddöse Museum talade om den stora mängd arkeologiskt fyndmateriel som hittats vid undersökningarna. Han menade att det finns en stor framtida kunskapspotential i detta materiel som kan jämföras med de senaste årens inventeringar av naturhamnar och tomtningar i Bohuslän.

Konservatorer – arkeolog – effektivare samarbete

De två sista föredragen presenterades av konservatorer från stiftelsen Västsvensk konservatorsateljé. Gunilla Lagnesjö's föredrag fick läsas upp av chairman då Gunilla hade förhindrats att delta. Hennes föredrag var en redogörelse för en konservators roll i ett arkeologiskt projekt och vikten av att konservatorn är med från början i ett projekt. En effekt av konserveringsarbetet med Marstrandsfynden är att man allt mer har frågat sig hur marin- arkeologen och konservatorns arbete kan effektiviseras.

Inger Nyström avslutade symposiet med att diskutera hur vi skall kunna bevara vårt kulturarv för eviga tider. Skall man återdeponera fynd på fornlämningsplatserna. Stiftelsen Västsvensk Konservatorateljé har i samarbete med Bohusläns Museum genomfört en provåterdeponering av en del av fyndmateriet från Marstrandsundersökningen. Resultatet av denna återdeponering kommer givetvis att vänta på sig.